

Evropou obchází strašidlo volebních remíz - Petr Sokol

15. prosince 2006

Každému, kdo v poslední době sledoval výsledky parlamentních voleb v jednotlivých evropských státech, musela proběhnout hlavou myšlenka, že žijeme v době volebních remíz. Je to nový trend na evropské politické scéně?

Letos volilo v Evropě své parlamenty již dvanáct států a v sedmi z nich volby skončily těsně: na Ukrajině, v Maďarsku, v Itálii, v České republice, ve Švédsku, v Rakousku a naposledy v Nizozemsku. Naproti tomu za jasný lze označit výsledek voleb v Černé Hoře, Makedonii, na Slovensku, v San Marinu a na Kypru. Z uvedených počtů tedy vychází, že nerozhodné volby měly letos převahu nad těmi jasnými. Co to způsobuje?

SOCIÁLNÍ STÁT

Ještě nedávno byly velmi obvyklé a módní úvahy, že rozdělení na pravici a levici se přežilo. Dnešní politická a ekonomická situace v Evropě ovšem tyto hlasy utišila. Rozbujelé evropské sociální systémy přestávají zvládat nároky na ně kladené a starý koncept sociálního státu se dostává do reálných problémů. V takové situaci se část politických stran snaží - přes panující realitu - dosavadní model zachovat a používá pro to „stará dobrá“ levicová témata, zatímco druhá část politických stran podporuje radikální reformy, šetření a další nepříliš populární opatření. Společnost se tak v pohledu na zachování nebo reformy sociálního systému štěpí na dva vyhraněné tábory.

AGRESÍVNÍ MARKETING

Politické strany mají dnes pro předvolební kampaně k dispozici mnohem kvalitnější komunikační prostředky. Předvolební období tak pozvolna ztrácí charakter kontaktního přesvědčování voličů a posouvá se k velkým mediálním kampaním. Stále více se podle amerického vzoru prosazuje televizní reklama v podobě placených televizních spotů. Volebním kampaním se také na profesionální úrovni věnují reklamní agentury. Často se tak volebním strategiím podaří krátce před volbami dohnat ztrátu, kterou má šéf vlády na opozičního lídra. Za příklad může sloužit vzestup podpory, kterého oproti předvolebním průzkumům dosáhl v ostré kampani Silvio Berlusconi nebo Gerhard Schröder. Nebo vzpomeňme, jak slabší řečník George W. Bush udolal Johna Kerryho i pomocí cíleného mediálního útoku na Kerryho válečnou minulost. Takové vedení kampaně ale zvedá finanční náklady, což zpětně posiluje pozice většinou dvou nejsilnějších stran.

V Německu vládní sociální demokracie ve snaze odvrátit volební porážku vsadila na předčasné volby. Hlavní strategií byly dva momenty: srovnání lídrů dvou největších stran a kritika reformních plánů pravicové CDU. Personifikace volební kampaně na duel „charismatického“ Schrödera a „bezbarvé“ Merkelové skutečně pomohla dohnat velkou ztrátu v preferencích.

Němečtí socialisté navíc „zapomněli“ na to, že jsou sedm let u vlády a opozičně napadali program křesťanských demokratů. SPD nakonec dohnala CDU/CSU a kvůli přítomnosti východoněmeckých postkomunistů v Bundestagu nedosáhl většiny ani jeden blok a nezbylo jiné řešení než velká koalice.

MUSÍME LHÁT

V Maďarsku se těsný výsledek letošních voleb opakoval už podruhé, i když před čtyřmi lety byl ještě těsnější. I letos zde byl souboj o hlasy voličů téměř redukován na duel lídrů dvou nejsilnějších stran. Dva mladí, výřeční šéfové znamenali při sčítání výsledků jen nepatrný rozdíl. V Maďarsku k těsným volebním výsledkům přispívá i velký důraz na národní otázky, které občas překrývají ekonomická témata, a také maďarský supersmíšený volební systém. O charakteru volební kampaně později dnešní socialistický premiér Ferenc Gyurcsány řekl: Lhali jsme ráno, odpoledne i večer. I to je důsledek očekávaných volebních remíz -do politického prostoru vstupuje agresivní lež, která je schopna zaujmout a mobilizovat spící voliče politických stran.

Itálie nabídla německý scénář, ale v opačném pravolevém gardu. Pravicový premiér Silvio Berlusconi dostal své pověsti mediálního mága a v kampani mocně zvedal svou podporu mezi voliči. Nakonec mu v šedesátimilionové Itálii chybělo k většině jen 26 tisíc hlasů. Itálie na rozdíl od České republiky zažila remízu ne podle počtu mandátů, ale voličskou. Dnes tu vládne stabilní vláda levého středu Romana Prodiho jen díky volební „prémii“ pro vítěze. Jinak řečeno, volební zákon předpokládá, že pokud blok vítězných stran nezíská 55 procent hlasů, dostává automaticky tolik mandátů, jako by to odpovídalo oněm pětadesáti procentům.

Nizozemci rozdali své hlasy dokonce takovým způsobem, že ani velká koalice dvou největších stran nemá většinu v parlamentu a bloky pravice a levice jsou zcela vyrovnané. Vládu tak lze sestavit jen s velmi netradičními subjekty, jako je Strana zvířat, protestantští fundamentalisté nebo komunistická Socialistická strana.

ČESKÁ CESTA

Specifický příklad patu představují také ukrajinské volby. Prozápadní, „oranžové“ strany skončily jen velmi těsně před proruskými, „modrými“ silami. Švédské volby přinesly pohodlnou většinu pravicové koalice, ale i ony jsou příznakem narůstajícího rozdělení společnosti na dvě zhruba stejně velké skupiny odpůrců a příznivců reforem. To možná překvapí v zemi s tak socialistickou tradicí, jako má Švédsko, ale bipolární uspořádání politických stran proniklo už i do Skandinávie. Také v říjnových rakouských volbách dělilo obě velké strany jen jedno procento hlasů. Z evropských států tak už vlastně zbývají jen výjimky, kde spolu nesoupeří dvě velké strany nebo dvě velké aliance politických stran. Parlamentsy většiny evropských států musí proto hledat řešení, jak například volebním zákonem zajistit, aby vítězové voleb byli schopni efektivně vládnout. V opačném případě zbývá totiž jen „česká cesta“ chaotického sestavování vlád nebo velkých pravolevých koalic.

Zdroj: [ReflexOnline](#), Reflex 50/2006

Reflex 50/2006